

Utbildningsinspektion i Härneviskolan, förskoleklass och grundskola årskurs 1–5 samt särskola årskurs 1–5

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan/rektorsområdet.....	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av utbildningsresultaten.....	3
Bedömning av verksamheten	5
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	8

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Härneviskolan den 9 februari 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Härneviskolan, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Härneviskolan intervjuades elever, personal och skolläring samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i samtliga årskurser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Härneviskolan	Antal barn/elever
Förskoleklass	25
Grundskola	121
Särskola	5

Uppgifterna om elevantal är skolans egna från januari 2006.

I anslutning till skolan finns fritidshem med öppen verksamhet. Dessa verksamheter har inte besökts utan ingår i Skolverkets inspektion på kommunnivå.

Härneviskolan har elever i förskoleklass och årskurserna 1–5 samt elever inskrivna i grundsärskolan. Verksamheten är organiserad i åldershomogena klasser.

Skolan har cirka 13 procent elever med annat modersmål än svenska.

Härneviskolan ligger i den äldre delen av Bro samhälle. Skolan består av flera byggnader, den äldsta från slutet av 1800-talet. Eleverna kommer från olika bostadsområden i Bro och en del elever åker skolskjuts.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Härneviskolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga skolförfattningar.

Som helhet erbjuder Härneviskolan utbildning av god kvalitet. Det är en skola där alla vuxna känner ansvar för alla barn. Skolan arbetar utan timplan och stort fokus läggs på arbetet mot de nationella målen. I verksamheten finns flera goda exempel på tydliga målformuleringar och elevarbeten av hög kvalitet. Samtliga lärare på skolan har utbildning för den undervisning de bedriver. Personalen och rektorn för skolan beskrivs av föräldrar som tillgänglig och mycket tillmötesgående. Rektorn tar ansvar för skolans pedagogiska utveckling och skolan har ett fungerande kvalitetssäkringsarbete där hela skolan och skolbarnsomsorgen är delaktig. Härneviskolan arbetar med ett skolövergripande tema varje läsår och en gemensam musikal för de äldre barnen i skolan. Eleverna upplever att arbetet med normer och värden är en viktig del av skolans vardag.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Skolan måste vidta åtgärder för att förbättra elevernas kunskapsresultat, i synnerhet i matematik och svenska.
- Skolan bör arbeta fram former för en systematisk uppföljning och analys av elevernas kunskapsutveckling i skolans samtliga ämnen.
- Skolan bör ytterligare intensifiera arbetet mot kränkande behandling för att alla elever skall känna trygghet i skolan.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- Elevens val anordnas inte (2 kap. 19-20 §§ grundskoleförordningen).
- Eleverna ges inte möjlighet att nå de nationella målen i hem- och konsumentkunskap i årskurs 5 (2 kap. 6 § grundskoleförordningen).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94 samt de nationella kursplanerna.

Kännedom om målen

Verksamheten i skolan skall aktivt vara inriktad på att nå målen i de nationella styrdokumenterna. Det förutsätter att såväl elever som personal och ledning har kännedom om vilka mål och riktlinjer som gäller. I Härneviskolan vet såväl personal och elever vilka mål de arbetar mot. Vid samtal framkommer att flertalet elever som inspektörerna pratar med vet vilka mål de skall nå och hur de ska arbeta för att nå dit. Inspektörerna bedömer att skolans arbete med att göra målen tydliga och kända för eleverna är gott.

Kunskaper

I läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) anges att antal övergripande kunskapsmål. Det är dels mål att sträva mot som anger inriktningen på skolans arbete samt mål som skolan ansvarar för att eleverna ges förutsättningar att uppnå. Enligt läroplanen skall skolan bland annat sträva mot att eleven ”utvecklar nyfikenhet och lust att lära”. Detta mål finns med i Härneviskolans lokala arbetsplan, men inte i elevernas årliga utvärdering. I den återfinns något enstaka övergripande mål, som till exempel att elever lär sig att visa hänsyn, men övriga så kallade strävansmål ingår inte i skolans utvärdering. Rektorn uppger att skolan arbetar mot målen och att resultaten syns i verksamheten. Inspektörerna vill nämna att det är av vikt att även dessa mål utvärderas i skolan.

Nationella prov finns för årskurs 5 i engelska, matematik samt svenska och svenska som andraspråk. Syftet med det nationella provsystemet är att bidra till ökad måluppfyllelse för eleverna, förtydliga målen och visa på elevers starka och svaga sidor, samt ge underlag för en analys av i vilken utsträckning kunskapsmålen nås på skolenivå och huvudmannanivå.

Nationella prov årskurs 5. Andel elever som klarat samtliga delprov, enhet procent

År	Härneviskolan			Upplands-Bro kommun		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Svenska	76	88	52	82	82	62
Engelska	76	88	83	86	85	83
Matematik	68	75	17	82	82	63

I Härneviskolan har resultaten på de nationella proven legat på ungefär samma nivå de senaste åren, utom i ämnet matematik där resultatet legat lägre än övriga två ämnen. Resultatet i matematik sjönk stort från år 2004 till år 2005. Även i ämnet svenska försämrades resultatet år 2005. Vid samtal med rektorn och elevvårdspersonal framkommer att det försämrade resultaten i matematik har lett till förbättringsåtgärder genom extra satsning på framförallt kompetensutveckling för personalen i matematik och en förbättrad resultatuppföljning i ämnet (se vidare Innehåll, organisering och arbetssätt i undervisningen). Någon djupare analys av orsakerna till resultaten i just matematik har inte gjorts utan lärare och ledning talar om att diskussioner har förts om vad orsakerna kan vara. Diskussionerna har lett till att skolan arbetar med mer problembaserad matematikundervisning, enligt personalen. Inte heller det försämrade resultatet i svenska på de nationella proven ledde till en djupare analys av orsakerna. Inspektörerna bedömer att skolan måste vidta åtgärder för att förbättra elevernas kunskapsresultat, i synnerhet i matematik och svenska.

I de nationella kursplanerna finns mål att uppnå i alla ämnen för årskurs 5. För de ämnen där det inte finns nationella prov gör Härneviskolan ingen sammanställning av hur väl eleverna i årskurs 5 når målen. Varje lärare gör en egen sammanställning och hur en sådan redovisning ser ut för varje elev vid utvecklingssamtalen varierar från lärare till lärare. Såväl elever som föräldrar anger att de får en tydlig och bra redovisning av kunskaperna på utvecklingssamtalet. Skolan har dock inga gemensamma rutiner för att redovisa hur väl eleverna uppnår mål i ämnen som bild, de samhällsorienterande ämnena eller idrott och hälsa. I de fall enskilda lärare gör en sammanställning meddelas inte rektorn, som har det övergripande ansvaret för skolans resultat och för att adekvata stödåtgärder sätts in. Inspektörerna bedömer att skolan bör arbeta fram former för en systematisk uppföljning och analys av elevernas kunskapsutveckling i skolans samtliga ämnen.

Normer och värden

I läroplanen anges att skolan skall sträva mot att varje elev visar respekt för och omsorg om närmiljön samt att varje elev känner trygghet och lär sig att ta hänsyn och visa respekt i samspel med andra.

I Härneviskolan finns ett antimobbingteam som arbetar med två till tre mobbningsfall per läsår. I elevernas utvärdering och vid samtal med elever samt föräldrar framkommer att händelser av kränkande slag äger rum i skolan. Elever talar om att de kan känna sig otrygga eller rädda. Samtidigt uppger de att det finns vuxna på skolan att vända sig till och att rektorn deltar i verksamheten för att stävja eventuella kränkningar. Härneviskolans personal arbetar i olika sammanhang mot kränkningar och reagerar på händelser i skolans miljö. Ett tecken på resultaten av skolans arbete med normer och värden kan vara hur eleverna förhåller sig i skoltillvaron och inspektörerna upplevde under besöket att skolan präglas av ett vänligt förhållningssätt mellan elever. Inspektörerna bedömer att skolans arbete med normer och värden är gott, men att skolan ytterligare bör intensifiera arbetet mot kränkande behandling för att nå högre resultatuppfyllelse det vill säga att alla elever skall känna trygghet i skolan.

Skolan skall sträva mot att varje elev tar ett personligt ansvar för sina studier och sin arbetsmiljö och tar tillvara möjligheterna att utöva inflytande över sin utbildning. De flesta elever inspektörerna talar med säger att de har inflytande över det egna lärandet. De uppger att läraren planerar arbetet i stort, men att

eleverna är med och påverkar innehåll, arbetssätt och även arbetsformer. Ett par gånger i veckan finns tid till att arbeta efter en egen planering och då ges tillfälle till att ta igen något man har missat. I skolans årliga elevutvärdering 2005 svarade 93 procent av eleverna ja på påståendet ”jag får vara med och bestämma hur vi ska lära oss olika saker” och 97 procent svarade ja på påståendet ”jag kan välja ett sätt som passar mig”. Tydliga mål, som eleverna har tillgängliga i sina portfoliopärmar, gör att eleverna får mer inflytande över det egna lärandet, uppger personalen. Inspektörerna bedömer att skolans resultat av arbetet med att ge eleverna inflytande över den egna utbildningen är gott.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skollledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och andra skolförfattningar.

Arbetet med arbetsmiljö och delaktighet

Alla som arbetar i skolan skall främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön och förbereda eleverna för delaktighet och medansvar och för de rättigheter och skyldigheter som präglar ett demokratiskt samhälle. I Härneviskolan finns ett elevråd. Skolan arbetar med de demokratiska processerna genom att varje klass väljer representeranter till elevrådet. Eleverna i elevrådet berättar att de är med och påverkar i frågor som handlar om utemiljön.

Under lektionsbesöken såg inspektörerna flera exempel på hur eleverna får ett allt större inflytande över det egna lärandet. I årskurs 1 arbetade eleverna till exempel utifrån ett arbetsschema för att med hjälp av olika färdigheter lära sig en bokstav. I årskurs 4 skrev eleverna längre texter med hjälp av en tankekarta gjord med utgångspunkt i elevernas egna kunskaper om ämnet. Inspektörerna bedömer att skolans arbete med att ge eleverna inflytande över det egna lärandet är gott.

Enligt skollagen skall skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Skolverket vill uppmärksamma skolan på att det från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67). Den nya lagens ändamål är att främja barn och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Kommunen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje skola och förskola. I planen skall åtgärder redovisas och den skall följas upp varje år. Vid inspektionstillfället hade Härneviskolan ett handlingsprogram mot kränkande behandling i enlighet med Lpo 94. Programmet tog upp alla former av kränkande behandling, i arbetsgången som skolan använder vid misstänkt mobbning är det dock inte tydligt att föräldrar kopplas in omedelbart. I samtal uppger föräldrar att detta är en skrivning som flera föräldrar också reagerar på vid föräldramöten. I praktiken tar skolan kontakt med föräldrarna. Inspektörerna förutsätter

att skolan i sitt fortsatta arbete beaktar att föräldrar kontaktas omedelbart när en elev är inblandad i händelser av kränkning.

Innehåll, organisering och arbetssätt i undervisningen

I läroplanen och kursplanerna anges mål att sträva mot och därmed inriktningen på skolans arbete. De kunskapskvaliteter som eleverna skall utveckla åstadkoms genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer. Inspektörerna besökte samtliga klasser i skolan, utom särskoleklassen. Undervisningen bedrivs i åldershomogena klasser och fritidshemmets personal är integrerad i undervisningen. Lektionerna var fyllda av aktivitet och inspektörerna såg flera exempel på undersökande arbetssätt i undervisningen. Eleverna arbetade enskilt eller tillsammans med att lösa uppgifter. Skolan arbetar varje år med ett tema, som genomsyrar undervisningen under läsåret. Man arbetar med att synliggöra elevernas arbeten och inspektörerna såg flera elevarbeten, som siluetter, stora väggdekorationer och arbeten i papier-maché alla med anknytning till skolans tema, uppsatta på olika platser i skolan. I årskurs 4 och 5 arbetar eleverna varje år med en musikal, där alla elever deltar på olika vis. Musikalen spelas sedan upp för elever från andra skolor i Bro, föräldrar och övriga på skolan. Både temaarbetet och musikalen nämndes av eleverna som spännande arbeten i skolan. Inspektörerna såg även exempel på tydliga dokumentationer av elevernas egna arbeten, veckoutvärderingar efter olika arbetsmoment och egenproducerat material på, för åldersgruppen, hög nivå. Inspektörernas bedömning är att Härneviskolans arbetssätt mycket väl motsvarar författningarnas krav.

Individanpassning, individuell studieplanering och stöd

Enligt läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet har skolan ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. I Härneviskolan finns tydliga rutiner för att identifiera elever i behov av särskilt stöd. Det finns en medvetenhet på skolan om språket och språkets betydelse för inläring som genomsyrar alla samtal inspektörerna har med anställda vid skolan. Skolan arbetar med ett antal kontrollstationer i till exempel språklig medvetenhet och läsförståelse från förskoleklassen upp till årskurs 5. Man följer även elevernas läsutveckling enligt en gemensam modell för skolan. Alla elever har också dagliga lässtunder i skolan. Enligt lärarna och rektorn har dessa kontrollstationer kompletterats med liknande i matematik från och med detta läsår. De elever som har svårigheter får någon form av specialpedagogiskt stöd och personalen upplever att eleverna får stöd när behov finns. Inspektörerna bedömer att Härneviskolans arbete med individanpassning och stöd är gott.

Utvärdering av lärandet och bedömning

Läraren skall enligt läroplanen, utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn. De intervjuade föräldrarna i Härneviskolan är i stort sett nöjda med den information de får vid utvecklingssamtalen om hur deras barn klarar sig i skolan. Skolan använder sig av ett gemensamt underlag inför utvecklingssamtalen. Detta skickas hem till föräldrarna som tillsammans med eleven kan gå genom frågor om trivsel och kunskapsutveckling. Föräldrarna tycker att de får en tydlig bild av hur eleverna ligger till i förhållande till de nationella målen och de lokala bearbetningarna av de nationella kursplaner-

na. Elevernas portfoliopärmar, där eleven själv kan fylla i när ett mål har uppnåtts ger även de föräldrarna en tydlig bild av elevens kunskapsutveckling. Alla föräldrar i intervjun säger även att lärarna och skolledningen är mycket lätta att nå och att de snabbt kan få svar på alla frågor de har. Inspektörernas bedömning är att skolan genomför utvecklingssamtal enligt författningarnas krav.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Enligt författningarna har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Varje skola skall årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen, utvärderingen och utvecklingen av verksamheten. Härneviskolans kvalitetsredovisning för 2004/05 följer den mall som utarbetats i Upplands-Bro kommun. Förutom kvalitetsredovisningen, som följer ett läsår, skriver rektorn även en verksamhetsberättelse som följer budgetåret. Elevernas resultat leder till förbättringsåtgärder som är väl synliga i kvalitetsredovisningen. Ett exempel är att skolan startat med så kallade kontrollstationer i matematik som en reaktion på resultaten på de nationella proven i årskurs 5. Personalen uppger att de kontinuerligt är med i arbetet med att ta fram en lokal arbetsplan som beskriver hur skolan skall arbeta för att nå de nationella målen. Inspektörernas bedömning är att Härneviskolans kvalitetsredovisning följer förordningens krav.

Ledning och internkommunikation

Rektorn skall särskilt verka för att utbildningen utvecklas, och han eller hon har en särställning när det gäller att garantera elevernas rättssäkerhet. För att utöva sitt ledarskap skall rektor enligt skollagen hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan.

Personal och föräldrar uppger att rektorn i Härneviskolan är mycket väl förtrogen med det dagliga arbetet i skolan. Rektorn är skolans pedagogiska ledare som initierar pedagogiska diskussioner, driver skolans utveckling framåt och får alla på skolan att känna att de arbetar tillsammans mot samma mål. Den som är rektor skall ha pedagogisk insikt, förvärvad genom utbildning och erfarenhet. Härneviskolans rektor har lång erfarenhet, lärarutbildning och hon har genomgått den statliga skolledarutbildningen. Rektorn i Härneviskolan har genomgått den statliga skolledarutbildningen. Som ledningsstöd i skolan finns en samordnare, på cirka 40 procent, med huvudansvar för vikarieanskaffning och skolbarnsomsorgen. Rektorn och samordnaren utgör skolans ledningsgrupp. I skolan finns även tre arbetslagsledare, som tillsammans med ledningsgruppen träffas en gång i veckan för information och diskussion. Härneviskolan har även en skolutvecklingsgrupp med representanter från de olika arbetslagen. I gruppen diskuteras övergripande skolutvecklingsfrågor, som utvärderingar och resultat av olika elev- och föräldraenkäter. Sammankomster med huvudmannen för skolans verksamhet sker minst en gång per månad. Inspektörerna bedömer att Härneviskolans rektor är förtrogen med verksamheten och tar ett pedagogiskt ansvar för utvecklingen av skolan.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

I de nationella kursplanerna anges vilka mål eleverna skall nå i olika ämnen. Även om en skola arbetar utan timplan skall eleverna ges möjligheter att nå målen i alla ämnen. I Härneviskolan anordnas ingen undervisning i ämnet hem- och konsumentkunskap, utom inom grundsärskolan. Någon gång har eleverna gått till en annan skola för att ha ämnet och någon gång har eleverna till exempel bakat inom det årliga temats ram. Eleverna upplever att de aldrig har ämnet och lärarna säger att det inte går att avgöra om eleverna når de nationella målen i ämnet hem- och konsumentkunskap, när undervisning i regel inte anordnas. Inspektörerna bedömer att skolan måste anordna undervisning i hem- och konsumentkunskap för eleverna i grundskolan så att eleverna ges förutsättningar att uppnå de nationella målen i ämnet för årskurs 5.

I författningarna anges undervisningens omfattning och de val som elever kan göra. I Härneviskolan förekommer inte elevens val enligt författningarnas krav. Eleverna kan ha eget arbete inskrivet på schemat. En tid som används till att arbeta ikapp om man inte hunnit med, enligt eleverna. Rektorn och personalen säger att en del av elevens val ryms inom skolans arbete med en årlig musikal för eleverna i årskurs 4 och 5. Inspektörerna bedömer att varken eget arbete eller musikalen erbjuder den möjlighet till fördjupning och breddning av elevens kunskaper i ett eller flera ämnen som förordningen anger för elevens val. Inspektörerna bedömer att elevens val måste anordnas för eleverna.

Inspektörerna har granskat tillgången till lärare med pedagogisk högskoleutbildning samt om de undervisande lärarna har ämnesutbildning för det ämne/de ämnen de undervisar i. Vidare har personalens tillgång till kompetensutveckling granskats. Inspektörerna har bedömt att tillgången inom dessa områden är god, utan att ge vidare kommentarer i denna rapport.

Inspektörerna har granskat resurser såsom böcker, skrivmateriel och andra hjälpmedel samt läromedel, datorutrustningen och lokalerna. Inspektörerna har bedömt att de materiella resurserna ger goda möjligheter att genomföra utbildningen, utan att ge vidare kommentarer i denna rapport.

Datum	Ort
2006-05-17	Stockholm

Marie Morin
Ingrid Åsgård